

Å bli fisker – formell og uformell sosialisering i fisket

Av Per Hetland

I en sosialiseringssprosess blir verdier og normer overført. Ferdigheter blir utviklet, og man tilegner seg kunnskaper. Sosialisering er med andre ord en forutsetning for å videreføre alle de fenomener vi med et samlebegrep kaller *kultur*.

En sentral bestanddel av enhver kultur er det vi til daglig kaller arbeid. For å forstå rekruttering til bestemte arbeidsplasser, og i vårt tilfelle til fisket, er det derfor nødvendig å se nærmere på de sosialiseringssprosesser som finner sted i fisket.

Det som hittil har særpreget rekrutteringen til fisket, er at så godt som all sosialisering eller opplæring av nye deltakere har funnet sted *lokalt*. Betydningen av dette blir først klar når en ser på skillet mellom enkle og komplekse samfunn.

Det enkle samfunn er enkelt i den forstand at menneskene i utstrakt grad deler erfaringsgrunnlag, et grunnlag som stort sett bygger på at alle er i samme livs- og arbeidssituasjon. I prinsippet møter de parallelle krav og høster parallelle erfaringer. Det komplekse samfunn særpreges av en sterk yrkesspesialisering og oppdeling av samfunnet i sektorer. De enkelte deltakere høster derfor svært ulike erfaringer og kunnskaper. Konsekvensen er at bare mindre grupper av mennesker har et felles forståelsesgrunnlag.

Skillet mellom det komplekse og det enkle samfunn blir her markert ved at vi deler sosialiseringen inn i en *formell* sosialisering representert ved skolen, og en *uformell* sosialisering med basis i arbeid og lokalmiljø.¹

I studiet av norske bygdesamfunn er det viktig å være klar over at vi ikke finner lokale samfunn uten formell sosialisering og heller ikke komplekse samfunn uten uformell sosialisering. Mye tyder tvert imot på at det er sosiale grenser for hvor komplekst et samfunn kan bli, og at uformell sosialisering også er nødvendig for vedlikehold av mer komplekse samfunn.

Når vi likevel har innført skillet mellom uformell og formell sosialisering, er det for å kunne forklare noen av de sosiale prosesser som finner sted i lokale sysselsettingssystemer i fisket. Sysselsettingssystemer innenfor fiske preges nemlig av uformell sosialisering eller læring. Den uformelle læringen er en del av fiskerimiljøet. Læringen er med andre ord nøye knyttet til de aktiviteter som til enhver tid finner sted.

I lokale sysselsettingssystemer preget av uformell læring vil ungdommen, ved gode rekrutteringsbetingelser, i liten grad ta formell utdanning utover obligatorisk skolegang.

Den læring som er nødvendig for å rekrutteres inn i fiskerimiljøet finner sted innenfor miljøet. Denne læringen er i utgangspunktet allsidig og lite spesialisert. En lærer alle de arbeidsoperasjoner som er nødvendige. Hva som blir ansett for å være nødvendig, er først og fremst knyttet til lokale oppfatninger av *kjønnsroller* og de rettigheter og plikter som er tilskrevet disse.

Når det lokale sysselsettingssystemet går i oppløsning, blir spesialisert utdanning eller «skolering» en ressurs for den enkelte. De «redskaper» denne utdanningen utstyrrer den enkelte med, viser seg igjen å være lite velegnet for lokalsamfunnet. Arbeidskraften blir lett å flytte på.

I den videre framstillingen vil jeg først foreta en sammenlikning mellom to lokalsamfunn i Karlsøy kommune. På bakgrunn av dette vil jeg så ta for meg den uformelle sosialisering som finner sted innenfor det lokale sysselsettingssystemet i fisket.

Dernest vil jeg gi en beskrivelse av skolens og dermed utdanningens funksjon innenfor dette sysselsettingssystemet.

Formell og uformell sosialisering: en sammenlikning

For å belyse samspillet mellom rekruttering til fisket og ulike former for læring har jeg valgt ut to lokalsamfunn i Karlsøy kommune: Våg og Nes. Våg omgir et av de fire fiskebrukene på Vannøya mens Nes ligger i nærheten av kommunens administrasjonssenter som ligger fem mil fra Tromsø sentrum.

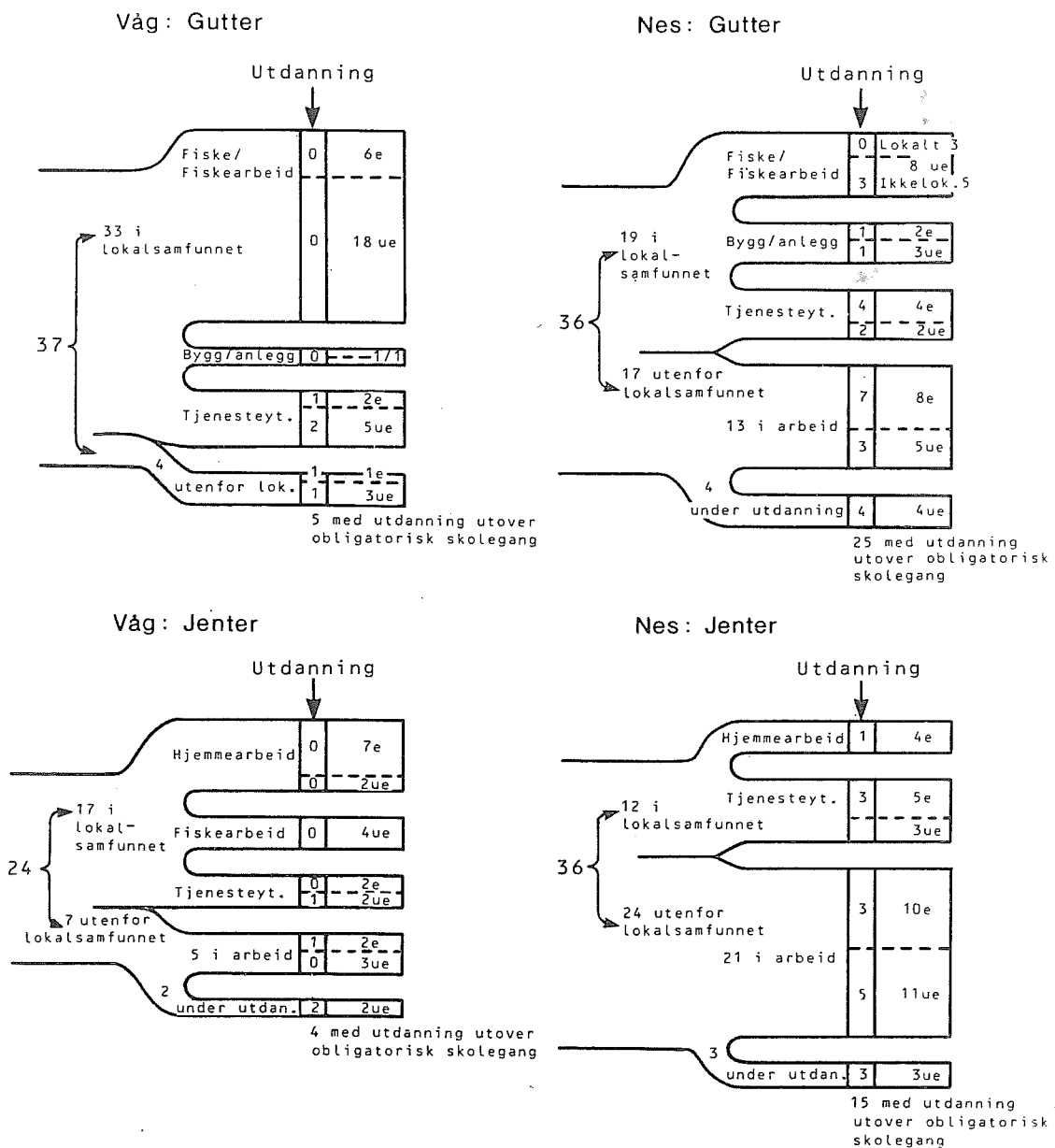
Forholdet mellom utdanning og rekruttering til fisket illustreres best ved å se på karrierforløp. En summarisk framstilling er gitt på figur 1. Hvor mange av ungdommene som har utdanning utover obligatorisk skolegang, er markert spesielt på figuren.² I Våg har bare 5 av 37, eller 13,5 % av guttene videregående utdanning mens det tilsvarende forholdet på Nes er 25 av 36, eller 70 %. Blant jentene er

forholdet for Våg 4 av 24, eller 16,7 %, og for Nes 15 av 36, eller 41,7 %.

Videreutdanningen omfatter her alt fra handelsskole til juridisk embetseksamen: svært mange av jentene har tatt handelsskole, mens mange av guttene holder på med eller har tatt gymnas.

Generelt har ikke bare flere ungdommer fra Nes utdanning, men de som har videreutdanning, har også høyere utdanning enn tilfellet er for Våg.

Fig. 6. Karriereforløp til personer født mellom 1950–62.

e markerer personer som har etablert et nytt hushold dvs. har inngått ekteskap eller er samboende på annen måte. *ue* markerer personer som, hvis de bor lokalt, deler hushold med foreldrene eller, hvis de bor utenfor lokalsamfunnet, bor på hybel.

Hvorfor tar så ikke ungdommen i Våg i større grad formell utdanning?

Spør en skolefolk, får en svar som «mangel på tiltakslyst», «de vil heller tjene penger» og liknende. Andre forklaringer er at skolesystemet i liten grad er tilpasset lokalsamfunnet. Dette er sjølsagt tilfelle, men som vårt eksempel viser, er ikke lokalsamfunn noe entydig fenomen. For å forstå hvorfor enkelte lokalsamfunn er mer lokale enn andre, er det nødvendig å se på sysselsettingen og den læring som er tilknyttet denne.

Jeg vil påstå at det ikke først og fremst er pengene som ungdommen kan tjene på kaia eller i bua, som gjør dem lite motivert for skolearbeid, men heller det faktum at de allerede deltar i et lokalt læringsnett hvor de er tillagt ansvar, og hvor «belønningen» er den samme som i de voksnes verden. Smågutter får like mye for stampen med ferdigegnet line som bestefedrene.

De er deltakere i et system som har *mening i øyeblikket*, i motsetning til skolen, som har karakterer som belønning, lite ansvar for den enkelte – og meningen med det hele skal først vise seg en gang i framtida.

For å kaste lys over denne påstanden vil jeg gi en beskrivelse av den uformelle læring som finner sted. Når jeg i denne sammenheng konsentrerer meg om guttenes situasjon, skyldes det først og fremst kjønnsrollemønsteret i fisket.

Uformell sosialisering i det lokale sysselsettingssystemet

De første kontaktene med fiskerimiljøet skjer gjennom *lek*. Alt fra ungene er små blir de tatt med og får utfolde seg innenfor den mest beskyttede arbeidsplassen: bua. Her har de en rekke voksne rundt seg som de allerede kjenner. Og trenger de hjelp, er det alltid noen innenfor rekkevidde. Tre–fire-åringer kan derfor få ordnet seg til med fiskesnøre og agn, og plassere seg ved golvluka ved siden av en nær slektning eller nabo for å fiske. Blir en lei av å leke, er det alltid muligheter til å få høre mer eller mindre virkelige historier fra fiskerlivet eller bare se på de voksne når de arbeider. Den gjeveste leken er likevel å få delta i arbeidet, og når gutten vokser til, får han egne sin første stamp. Han har da sett på arbeidet så mange ganger at det går raskt å lære knepene.

Mens bua er lukket og beskyttet, er kaia en mer åpen arbeidsplass,

noe som stiller større krav til modenhet og vurderingsevne. Derfor er guttene litt eldre før de ferdes helt fritt her. Den neste arbeidsplassen som blir gjort tilgjengelig, er båten. Men i første omgang må guttene nøye seg med å bli stående på kaia når båten kommer inn med fangsten.

De ulike arbeidsplassene blir først gjort tilgjengelige under nøye oppsyn og veiledning av eldre barn eller voksne. Mindre gutter blir derfor med sine fedre eller andre nære slektninger ut i båten før de får anledning til å reise ut på egen hånd. Allerede sju-åtte år gamle kan de fiske regelmessig om sommeren med fedre eller andre nære slektninger. I denne tida lærer guttene seg å behandle de redskapstyper som er i bruk på mindre sjarker.

Når guttene blir eldre, tretten-fjorten år gamle, kan de begynne å delta i arbeidslivet mer på likefot, og da på de samme arbeidsplassene, men denne gangen som aktive deltakere i arbeidet.

Fra de er tretten til seksten år gamle, egner de line i linesesongen. Når de har tid, er de med på turer på havet, og de er også med i feriene. Fiskeryrket er dermed noe de fleste gutter kjenner godt før de er ferdige på skolen. Etter obligatorisk skolegang reiser noen direkte på fiske, mens andre først blir gående noen år med kaiarbeid, som landmenn på linebåtene eller på fiskebruket. De som først kommer seg ut på fiske, er som regel de som har fedre eller nære slektninger med egne båter.

Karakteristisk for dette lokalsamfunnet er at nesten alle guttene forsøker seg i fisket, sjøl om de seinere går over i andre yrker. På denne måten blir fisket noe alle kjenner og som alle er opptatt av.

Det som særpreger fiskeryrket lokalt, er at en ikke har noen etablert skole- eller lærlingeordning. All opplæring skjer på en slik måte at læringssituasjonen er *identisk* med den vanlige arbeidssituasjon.

Den som skal læres opp, blir derfor utsatt for et visst prestasjonspress. Om bord blir han satt til å utføre de enkleste arbeidsoppgavene, men også disse må utføres skikkelig skal rytmen om bord holdes. Så godt som alle som har vært ute på fiske kan derfor fortelle historier om den gangen de som nybegynnere arbeidet og spydde om hverandre. Men det var bare å stå på.

Det press som legges på nybegynneren er også skapt av lønnsystemet. Som regel får en nybegynner full lott lenge før han gjør den samme innsats som de andre om bord. For å rettferdiggjøre dette må nybegynneren vise seg både lærevillig og innsatsvillig.

Hvis en over tid vil opprettholde et stabilt mannskap, er det nød-

vendig med en viss aldersspredning: ikke for mange nybegynnere og ikke for mange eldre, erfarne fiskere. Merarbeidet det medfører å ha en nybegynner om bord kan dermed balanseres mot den samlede ekspertise mannskapet i sin helhet representerer.

Samtidig har de fleste gutter som er lokalt rekruttert, allerede lært seg mange av de aktiviteter de må kunne for å bli fiskere. Som regel blir derfor opplæringstida om bord svært effektiv. Den belønning det gir for eldre, erfarne fiskere å inneha lærerrollen i form av respekt og anseelse, kan dermed balanseres mot den belastning lærerfunksjonen er på den totale arbeidssituasjonen. Hvis det derimot blir for mange uerfarne om bord, kan det gå utover fangstresultatet i så stor grad at den erfarne del av mannskapet ikke lenger vil ta belastningen og søker seg over på andre båter.

På den annen side kan en oppleve at eldre skipperer, som ikke lenger har store gjeldsforpliktelser og dermed har en roligere drift, ivaretar opplæringsfunksjonen for en større del av fiskeflåten ved å ta flere nybegynnere om bord.

Noen fiskerier er mer krevende enn andre, blant annet fordi redskapen tåler dårligere vær. Dette er tilfelle med kystlinefisket. Mange unggutter venter derfor med å ro line til de er blitt mer sjøvante. I mellomtida ror de med garn eller andre mer høvlige brukstyper. Mulighetene til å prøve linefiske uten å måtte binde seg er likevel hele tida til stede. Og mange tar seg et sjøvær for en som har blitt sjuk eller på annen måte er forhindret, og får på den måten prøvd seg noen ganger før de binder seg for en sesong.

Den læring vi hittil har omtalt, finner sted lokalt innenfor bestemte samhandlingsfelt eller *arenaer*. Egnerbua, kaia, båten er eksempler på slike arenaer. Beskrivelsen viser også at det er en bestemt progresjon i sosialiseringsprosessen. De ulike arenaene blir gjort tilgjengelige for den enkelte deltaker etter hvert som han blir eldre. Denne progresjonen er også et uttrykk for at deltakerne i økende grad blir tillagt ansvar.

Arena og teknologi

Hvordan den enkelte arena er utformet og organisert virker inn på den samhandling som finner sted og dermed på den uformelle læringen. For å illustrere dette vil jeg ta i bruk begrepsparet åpen – lukket teknologi.

De teknologiske systemer innenfor kystfisket har vært lite komplekse og preget av stor åpenhet, i den forstand at relasjonene mellom de enkelte teknologiske elementer ikke er innebygget og helt fastlåst på forhånd, men lar seg styre av den enkelte bruker. I lukkede teknologiske systemer har det funnet sted en sterk integrasjon mellom elementene i teknologien, og mulighetene for å påvirke de relasjoner som inngår, er sterkt redusert.

Hvilke konsekvenser dette får for den uformelle læring er blant annet beskrevet av Høst i hans analyse av ringnotfartøyer og hekktrålere (Høst, 1977).

Åpne og lukkede teknologiske systemer kan illustreres med begrepsparet: arbeider – operatør. Innenfor kystlinefisket utfører den enkelte fisker et arbeid som kan variere etter naturgitte eller sosiale forhold. Teknologien blir en forlengelse av fiskeren, og hvordan den brukes er gjenstand for langvarig læring. En kan aldri bli utlært – det finnes ikke to sjøvær som er like.

Han må derfor ta ansvar for det arbeid han utfører. Sjølve arbeidsprosessen har mening utover det konkrete resultat i form av fisk: fiskeren kan stadig bli en dyktigere fisker. Og dyktighet som fisker er en sentral verdi i det lokale fiskerimiljøet.

I den grad fiskeren bare blir operatør – en forlengelse av teknologien – reduseres også muligheten for læring utover et visst nivå. Den utfordring og mening læringen gir arbeidet, er derfor ikke lenger tilstede: man har små muligheter for å trykke på en knapp på en dyktig og en mindre dyktig måte. Noen arenaer innenfor fiske, som for eksempel de hekktrålerne Høst beskriver, er med andre ord dominert av en teknologi som begrenser den uformelle læringen til en operatørfunksjon.

Teknologiske systemer kan også være lukket i en litt annen forstand, og da med hensyn på rekruttering. På noen fartøyer byr det på vansker å gi den nødvendige opplæring om bord. Banklineflåten kan nevnes som eksempel på dette. Hvis en ikke har den nødvendige kjennskap til ferdigheter som lineegning og andre mer elementære sider ved fiskeryrket, faller det vanskelig å begynne rett om bord i en banklinebåt. De ferdigheter en trenger for å begynne i yrket, kan en ikke få om bord i en slik båt, noe som blant annet skyldes måten arbeidet der er organisert på.

De banklinefartøyer som hører til på Vannøya, er derfor avhengige av kystlinefisket for den nødvendige opplæring i disse ferdighetene. Ungdommen her lærer dermed lineegning og andre ferdigheter tilknyttet dette i buene på land.

Læring og levemåte

Mens man innenfor større sysselsettingssystemer kan snakke om det å *ha et arbeid*, så er det lokale sysselsettingssystemet innenfor fisket særpreget av at en rekke arbeidsoppgaver må utføres uavhengig av arbeidstid og sted. Man *har* ikke et arbeid, men *utfører arbeid*. Det er blant annet denne forskjellen som har fått Gerrard til å kalle fiskeryrket for et levemåteyrke (Gerrard, 1975).

Opplæring til ansvar står sentralt i det lokale fiskerimiljøet, og ansvar er ikke noe som opphører med en konkret arbeidssituasjon. Ansvar er noe man har som fisker og som medlemmer av et fiskerimiljø.

Ansvar kan ta så mange former. Det kan være ansvar for opplæring av neste generasjon, eller det kan være det ansvar som pålegges en på grunn av fiskeryrkets mange usikre sider.

De konsekvenser ansvar får for blant annet kommunikasjon, gir det lokale fiskerimiljøet et helt særegnet preg.

For å utvide og effektivisere det lokale kommunikasjonssystemet, er moderne hjelpemidler som toveisradio, walkie-talkies og mer tradisjonelle hjelpemidler som kikkerter i bruk i svært mange hjem. Og disse hjelpemidlene utgjør en aktiv del av hverdagen. En sjark ligger ikke lenge og driver i sjøen uten mann om bord før det blir oppdaget og utløser spontan handling. Folk kan også fortelle mange historier hvor en rask reaksjon hindret større ulykker: som den gang ambulansflyet havarerte ved oppstartning. Ikke mange sekunder etter var sjøen full av småbåter satt på sjøen av folk på bare sokkelisten.

Årvåkenhet er en forutsetning for ansvar, og dette gjelder i alle situasjoner, enten det er under arbeid om bord eller i det daglige livet på land.

Læring er heller ikke begrenset til arbeidssituasjoner, men er også en del av den praten som finner sted overalt. Enten det er på bussen, ferja, kaia eller i bua så prates det om ting som opptar alle. Ved læring i fiskerimiljøet er det ikke bare visse arbeidsteknikker som skal videreføres, men en levemåte. Og den kunnskap om fiske og lokalt liv som den eldre generasjon sitter inne med, er ikke gjort overflødig av den teknologiske utvikling. Denne erfaring er fortsatt en ressurs for yngre fiskere. Det interessefellesskap som dette er med på å danne, gjør at en i læringsprosessen har et aktivt samspill mellom generasjonene.

Formelle læringssystemer og derekruttering

Innenfor et større sysselsettingssystem, som Nes må betraktes som en del av, blir læring og kunnskap målt i form av formell utdanning. Formell utdanning er blitt en forutsetning for å oppnå mer attraktive posisjoner, mens mangel på formell utdanning gjør at en er henvist til de mindre attraktive. Skolen fungerer derfor ikke bare som en læringsinstitusjon, men også som en sorteringsmekanisme i forhold til arbeidsmarkedet.

Mens den uformelle læring overføres til neste generasjon etter sedvane, er utdanning et redskap som krever planlegging eller «tilrettelegging» i mer snever forstand. Dette gjør lokale sysselsettingssystemer ekstra sårbare fordi planlegging av formell utdanning så godt som alltid er innrettet mot de behov en finner innenfor nasjonale eller regionale sysselsettingssystemer.

Så lenge en har et lokalt sysselsettingssystem som stadig er i utvikling, vil det også finne sted uformell læring for å rekruttere til dette sysselsettingssystemet. Den formelle utdanning som finner sted lokalt, kan ha mange svakheter, men behøver ikke stå i noe konkurranseforhold til det lokale sysselsettingssystemet. Forskjellen mellom Våg og Nes illustrerer dette. Mens Våg er en del av et lokalt sysselsettingssystem innenfor fiske, så er det bare rester igjen av et fiskerimiljø på Nes. 24 av 37, eller 65 % av guttene i Våg, har gått inn i fiske eller fiskearbeid, mens det tilsvarende forholdet på Nes er 8 av 36, eller 22 %. Ingen av disse guttene i Våg har utdanning utover obligatorisk skolegang, mens tre av de fem på Nes som driver ikke-lokalt fiske, det vil si med banklinebåter eller trålere, har gymnas eller mer. For i alle fall to av disse tre kan fiske karakteriseres som *ungdomsarbeid* av midlertidig karakter.

Mange av ungdommene på Nes inngår i slektskapsnettverk hvor fiske er en hovedaktivitet. Aktivitetene har imidlertid blitt så spredt i og med stor innflytting av båter til Tromsø at de ikke lenger utgjør noe lokalt sysselsettingssystem. Flere av de ungdommene som går inn i fisket gjennom dette slektskapsbaserte nettverket, har derfor ikke planer om å *være* fisker. Fisket blir noe man prøver mens man er ung, samtidig som det gir en mulighet for å tjene penger til utdanning, for eksempel.

Ved siden av at Nes har en mye større andel ungdom med utdanning, er også utflyttingen fra Nes betydelig høyere enn fra Våg. Nes har, som nevnt, ikke lenger noe lokalt sysselsettingssystem innenfor fisket. Mulighetene innenfor både primær- og sekundær-næringene

er få. Det eneste arbeidsmarked på Nes hvor det har vært noen ekspansjon, er innenfor administrasjon og andre tjenesteytende næringer. For å delta i dette arbeidsmarkedet, som i sin natur er en del av storsamfunnet, er det nødvendig med utdanning. Denne utdanning kan bare erverves utenfor lokalsamfunnet. Den perioden hvor ungdommen er i ferd med å etablere seg, tilbringes derfor utenfor lokalsamfunnet. I denne perioden knytter mange forbindelser som ikke lenger gjør det så lett å flytte tilbake til lokalsamfunnet. Og sjøl om de skulle være motivert for en slik tilbakeflytting, forutsetter dette at arbeids- og boligspørsmålet lar seg løse lokalt i etableringsperioden. Hvis en først har etablert seg i et nytt miljø, er sannsynligheten for en tilbakeflytting langt mindre. Utdanning har derfor blitt en kanal ut av lokalsamfunnet, og disse nye kvalifikasjonene gjør det vanskeligere å vende tilbake.

I Våg rekrutterer fisket flertallet av guttene, og det eksisterer ikke noe stort behov for formell utdanning.

Fiskeryrket er hardt, både fysisk og psykisk, og mange fiskere slutter tidlig med helårsfiske. En del foreldre forsøker derfor å overtale barna til å ta seg utdanning: «. . . for i alle fall å ha noe i bakhånd når en blir eldre». Få foreldre gjør noe mer aktivt for å hindre sine sønner i å bli fiskere. De er da også klar over at lokalsamfunnet er helt avhengig av at fiskerimiljøet vedlikeholdes.

Mye tyder også på at utdanning i liten grad lar seg lagre til seinere bruk. Har man først investert i utdanning, ønsker man også å bruke denne. Utdanning fungerer derfor først og fremst som en kanal ut av lokalsamfunnet og fiskeryrket. I de tilfellene hvor utdanning har vært en «lagerressurs» for den enkelte fisker, har dette medført forkortete fiskerkarrierer. Ofte så korte i tid at fiskeryrket går over til å bli et ungdomsarbeid.

Bli et slikt karrieremønster utbredt, vil lokale sysselsettingssystemer innenfor fisket bli vanskelige å opprettholde. Skal det lokale sysselsettingssystemet vedlikeholdes, må det rekrutteres personer til en rekke aktiviteter innenfor fisket, og skal lokalsamfunnet som helhet vedlikeholdes, er det avhengig av at det etableres nye hushold.

Lokale sysselsettingssystemer og formell sosialisering

I det foregående er uformell og formell sosialisering beskrevet som en funksjon av og en betingelse for ulike typer av sysselsettingssystemer.

I lokale sysselsettingssystemer er skolen i liten grad et redskap i sosialiseringprosessen. Det lokale sysselsettingssystemet er sjølhjul-

pet hva angår sosialisering, det vil si den inngår i den samhandling som finner sted innenfor systemet. Systemet klarer seg med denne og trenger ikke formell sosialisering.

Dette er den ideelle situasjon for det vi har kalt lokale sysselsettingssystemer. Så lenge man lokalt har et levende næringsliv basert på uformell sosialisering, får heller ikke skolen karakter av å være et redskap i den sosiale tilpasningen. Langt på vei er dette situasjonen i Våg. Hvor lenge man er i stand til å opprettholde lokale tilpasninger av denne type, er med andre ord avhengig av i hvilken grad det lokale næringsliv både er og blir oppfattet som et levedyktig alternativ.

Under de nåværende arbeidsforhold i fiskerinæringen finner med andre ord rekrutteringen av stabil arbeidskraft først og fremst sted i lokale sysselsettingssystemer innenfor fisket. Den rekruttering til fisket som finner sted utenfor disse lokale sysselsettingssystemene, er mer ustabil og har preg av å være ungdomsarbeid.

Derekruttering i forhold til det lokale sysselsettingssystemet og derpå følgende rekruttering til overlokale sysselsettingssystemer representerer to parallelle prosesser: skolen har blitt et *nødvendig* redskap som bestemte sosiale grupper eller lag har, eller ser få alternativer til i den sosiale tilpasningen. Slike sosiale grupper eller lag kan være etniske minoriteter, bygdesamfunn med et sviktende næringsgrunnlag, lavere sosiale klasser og liknende.

Grovt sett kan vi si at det er disse prosessene som finner sted på Nes. Nes er innlemmet i større sysselsettingssystemer, og skolen blir derfor et redskap for ungdommen i deres framtidige situasjon. På bakgrunn av dette oppstår det et interessefellesskap mellom elev, hjem og skole som overskygger eventuelle verdikonflikter: verdikonflikter som bunner i at skolen i liten grad er tilpasset lokalsamfunnet, og den lokale kulturen. Dette interessefellesskap gjør også ungdommen fra Nes mer motivert for videregående utdanning.

Per Hetland: Å bli fisker

- 1 En god innføring i den tankegang artikkelen bygger på er å finne i Anton Hoëm: *Sosialisering*, Universitetsforlaget 1978.
- 2 Med unntak av de som ikke har hatt noen langvarig tilknytning til Våg eller Nes, har jeg tatt med alle personer født mellom 1950 og -62 som har avsluttet sin obligatoriske skolegang lokalt. Personer i denne aldersgruppen som har flyttet inn i lokalsamfunnet, enten ved ekteskap eller på annen måte, faller dermed utenfor. Karriereforløpene gir imidlertid et bilde på hvordan lokalsamfunnet har vært i stand til å rekruttere sin egen ungdom. Med hensyn til foreldrebakgrunn er det en viss variasjon, men ikke så stor at den kan forklare de store forskjellene i karriereforløp. Av 10 avgangselever i Våg kommer 9 fra fiskerfamilier mens 1 har far som enten er snekker, postbud eller sjåfør. Forholdet på Nes er at 6 av 10 kommer fra fiskerfamilier, 2 fra småbruker/fiskere og 2 fra håndverkere og andre i mellomposisjoner.